

Gepubliceerd in *Ons Erfdeel* 2016/3.

Zie www.onserfdeel.be of www.onserfdeel.nl.

[B] **VAL MET NIEMAND SAMEN. DE GEDICHTEN
VAN ESTER NAOMI PERQUIN**

Jij bent de verkeerde en alle andere gedichten tot nu toe: onder dat uithangbord verzamelde Ester Naomi Perquin (1980) haar drie dichtbundels, waarvoor zij onder andere de debuutprijs van *Het Liegend Konijn*, de J.C. Bloem-prijs en de VSB Poëzieprijs kreeg. Perquin debuteerde in 2007 met *Servetten halfstok*. In 2009 volgde *Namens de ander*, waarin de spreekstem, ondanks de onkenbaarheid van zichzelf en de ander, namens ons allen sprak. *Celinspecties* uit 2012 is gebaseerd op Perquins ervaringen in de gevangenis, waar zij werkte tijdens haar opleiding aan de Schrijversvakschool in Amsterdam.

'Jij bent de verkeerde' is een wat wrang liefdesgedicht uit *Namens de ander*; het beschrijft de liefde van het desondanks:

Met jou heb ik vanaf de eerste dag geweten
dat het niet zou gaan, dat het na een avond of wat
goedbedoelde gesprekken, gedoe bij volle maan
wel op zou houden. Dat deed het ook.

(Het hield op, het blijft maar ophouden, dagelijks
minder gevaarlijk, onverschilliger, taaier.)

De ander, dat wil zeggen: Parijs, het echte leven,
de mensen in reclames, de nachten en de hel.

Misschien hou ik van je, zolang ik dit
nog onvervreemdbaar meen, dit
te allen tijde veilig stel.

Liefde en (moeilijke) relaties komen in dit oeuvre
geregeld aan bod.

De jij-figuur is de verkeerde, maar de ik is ook niet de ware – in meerdere betekenissen. Identiteit, en dan vooral de relativiteit daarvan, is een van Perquins belangrijkste onderwerpen. In één mens schuilen verschillende personen, onder andere door de tijd. In 'Weerzien' uit het debuut vindt de hoofdfiguur een oude foto van zichzelf terug: "Dit ben ik, ik herken mij niet." Het geheugen is wankel. Maar er zijn nog onverwachter, ongekender mogelijkheden als het om identiteit gaat. In een gedicht uit *Namens de ander* wordt de ik-figuur opgebeld door "een mevrouw die wilde weten / of ik Richard was". Even overweegt ze Richard te worden, onder andere uit bezorgdheid om de vrouwelijke beller. Maar: "ik besta slechts uit halve stemmen, / halve gezichten, geen Richard waardig, geen hond / heb ik ooit meer gebracht dan halfslachtige aanwezigheid".

Over die bezorgdheid: de ik-figuur lijkt een van die mensen "die 's nachts langs de rand van het bed / namens de ander aan anderen denken" – verzen uit de reeks 'Kans op inslag', waarin de angst centraal staat. Plein-, smet- en hoogtevrees passeren de revue, maar ook de angst voor 'Vreemden':

Zoals je jezelf op een foto waarop je ruggelings
staat afgebeeld
herkent maar omdat het onnatuurlijk blijft
liever niet meer bent – zo is de ander

precies zoals je zelf al denkt: het is niet goed
teveel te weten,
geheimen tekenen verstand, geven iets om
handen.

Leg tussen jezelf
de ander een diepe zee en verf je haren,
hou je onhoorbaar voor elke poging tot elkaar,
verzet je
tegen nadering met rotsvast uitgesproken namen.

Geef volle ruchtbaarheid en ga een oorlog aan,
wees
te allen tijde onveranderbaar. Val met niemand
samen.

Niets is echter ondubbelzinnig; wat gevreesd wordt,
wordt ook verlangd. Het gedicht 'Het voorafgaande'
eindigt met: "Soms [...] raak je exact in de breuklijn /

ontmoet, laat je plotsklaps en onverhoeds / weer naadloos samensmeden”.

Als identiteit zo'n heikel iets is, is het niet verwonderlijk dat de relatie met de geliefde moeilijk loopt en dat er ook een problematische verhouding is met de wij-figuur die de ik in de tweede bundel, voornamelijk in de reeks 'Wat we dragen', wil opslokken. Die wij-maatschappij is opdringerig, wil alles weten; een individu heeft in deze big-brothertijd niet het recht onbekend te blijven. Het collectief ontmenselijkt de ik; in 'Wij bieden onze verontschuldiging aan' wordt een mens "het" genoemd: "het was // en sprak – wordt onverbiddelijk tot rust gebracht”.

Het "verkeerde" uit de titel krijgt een extra betekenis in het licht van Perquins derde bundel. In *Celinspecties* zijn portretten van misdadigers het uitgangspunt; Perquin werkte vroeger al met personages, soms met een hij, soms met een handpop door wiens mond ze sprak, zoals hier. De cellen die geïnspecteerd worden, zijn niet alleen die van gedetineerden; hier wordt ook naar de diepste menselijke kern gekeken, aan introspectie gedaan.

Perquin is sterk in compositie. Dat is ze op het niveau van het gedicht; in 'Thuiswedstrijd' uit *Servetten halfstok*, bijvoorbeeld, verbindt ze beeldcomplexen, maakt de versmelting van een begrafenis en een voetbalmatch duidelijk dat iedereen uiteindelijk naar de mollen moet. Maar Perquin is misschien nog sterker in compositie op het niveau van de reeks en de bundel. Een eindnoot is altijd goedgekozen en vaak staan er "zustergedichten" naast elkaar. In de reeks 'Verloren schrift' uit het debuut bijvoorbeeld komt 'In de lengte', over de vroegere woning en de geliefde, net voor 'Inval', over het nieuwe huis en het zich eigen maken daarvan. 'Schoolreisje' en 'Ten ruste' gaan beide over verdwijnen. In de reeks 'Het minst geluidmakende' staat het gedicht 'Buurvrouw' naast 'Bij volle maan'. Die gedichten zijn niet alleen complementair omdat ze over een buurvrouw en -man gaan – de spanning tussen vrouwen en mannen is bij uitstek belangrijk in deze reeks –, maar ook omdat ze allebei inzoomen op het beestachtige van de mens.

Ook in de laatste bundel worden er door de schikking verbanden gesuggereerd. De cycli beginnen steevast met uitspraken van een

Ester Naomi Perquin, Foto Sander Vermeer / Van Oorschot.

misdadiger; soms is de hele reeks voor hem, soms zijn er andere spreekstemmen. In de reeks die begint met de woorden van "Jakob de B.", die een te grote fascinatie voor meisjes en "hun dansende / fietsende benen" heeft, staat een gedicht over een oude vrouw die steeds op een bankje zit met een andersoortige maar even onaangename blik:

zo keek ze je aan als je langskwam met je
gewrichten
nog nauwelijks krakend, met blakend van
gezondheid
je kinderen met liedjes zoekend naar eenden

en ze keek je aan dat je je schaamde dat je je niet
vaker schaamde
dat je uit had geslapen, dat je net een nieuwe
droger
was gaan kopen en vanavond pizza at.

De blik van de vrouw lijkt even gewelddadig als die van "Jakob de B.". In het reeksje dat begint met een portret van Bart V., een overvaller, staat het gedicht

